

# Kvittering på innsendt hørings svar på Høring - NOU 2020: 10 Straffelovrådets utredning nr. 2 Inndragning av utbytte fra gjengkriminalitet

**Høringens saksnummer:** 20/5328

**Høring:** Høring - NOU 2020: 10 Straffelovrådets utredning nr. 2 Inndragning  
av utbytte fra gjengkriminalitet

**Lvert:** 19.02.2021 14:54:22

**Svartype:**

**Jeg svarte som:** Annen offentlig etat

**Avsender:** Økokrim

**Kontaktperson:** Geir Kjetil Finneide

**Kontakt e-post:** geir.kjetil.finneide@politiet.no

---

Høringsinnspill NOU 2020\_10\_Økokrim.pdf (331,55 KB)

**Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på  
[www.regjeringen.no](http://www.regjeringen.no).**

# 1 Innledning og oppsummering

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 9. november 2020 om Straffelovrådets utredning nr. 2 NOU:10 *Inndragning av utbytte fra gjengkriminalitet*.

Straffelovrådet ønsket i 2020 innspill til forslag som kunne bidra til å gjøre inndragningsreglene mer effektive. Økokrims innspill er omtalt i utredningen punkt 10.3.2.

Økokrim synes det er positivt at reglene forsøkes gjort lettere tilgjengelig ved at ordlyden bringes mer i samsvar med det som er gjeldende rett. Særlig reglene om utbytteinndragning er i betydelig grad utviklet gjennom høyesterettsrettspraksis. Det er også en utfordring at ordlyden i straffeloven § 67 tilsynelatende åpner for inndragning på objektive grunnlag i en utstrekning som kan være vanskelig å forene med dommer fra EMD på området.

Straffelovrådets mandat var blant annet å utarbeide forslag som skulle effektivisere reglene for inndragning i bekjempelsen av kriminelle gjenger. Økokrim mener at det særlig er en senkning av dagens beviskrav for inndragning som her vil kunne ha effekt. Om beviskravene er markant lavere enn det som skal til for å straffe vil det i større grad legges til rette for rene inndragningssaker.

Ettersom straffelovrådet på flere punkter bygger sine forslag på det Økokrim mener er en uriktig forståelse av gjeldende rett, tillater en seg å stille spørsmål ved om de ulike forslagene er tilstrekkelig veloverveide. Særlig begrunnelsen for forslaget § 67A svekkes etter Økokrims syn ved at sentrale dommer fra Høyesterett gir uttrykk for en avvikende rettsoppfatning enn den rådet legger til grunn for forslaget, ikke er kommentert nærmere. Resultatet er at det som etter forslaget fremstår som en utvidelse av inndragningsadgangen som i dag følger av § 69 i realiteten vil kunne innebære en innskrenkning av inndragningsadgangen etter § 67.

Økokrims innspill er oppsummert:

- Etter forslaget vil en heller ikke ved utvist skyld hos lovbrøyer kunne gå lengre enn en nullstilling ved inndragning i medhold av § 67. Økokrim støtter forslaget, forutsatt at spørsmålet om hvilke kostnader som skal komme til fradrag skal avgjøres i tråd med eksisterende høyesterettspraksis.
- Beviskravet for om det er oppnådd et utbytte etter § 67 bør være klar sannsynlighetsovervekt.
- Økokrim mener forslaget § 67A til dels bygger en uriktig forståelse av hva som i dag er gjeldende rett ved inndragning i heleri- og hvitvaskingsaker. Vi kan ikke støtte dette forslaget da det etter vårt syn i realiteten innebærer en innskrenkning av inndragningsadgangen. Forslaget foreslås begrenset til inndragning av beslaglagt utbytte som ikke skal inndras hos besitter i medhold av § 67 jf. §71 første ledd. Beviskravet bør være alminnelig sannsynlighetsovervekt.
- Økokrim støtter ikke de foreslåtte endringene i § 69 og § 70, og foreslår at en istedenfor den foreslåtte begrensningen av anvendelsesområdet endrer ordlyden til at inndragning i

medhold av § 69 første ledd bokstav b og c ikke skal skje om lovbrøyer eller den han handlet på vegne av kan sannsynliggjøre god tro.

- Økokrim foreslår enkelte endringer beviskravene etter § 72 første ledd. Forslaget til nytt fjerde ledd støttes ikke.
- Straffeloven § 74 foreslås endret slik at inndragning i større grad enn i dag kan rettes direkte mot tingen (in rem).
- Økokrim støtter ikke gjeninnføring av en konfiskasjonsbestemmelse, men foreslår en endring i straffeloven §53 andre ledd slik at bot i større grad enn i dag vil kunne benyttes som alternativ eller tillegg til utbytteinndragning.
- Økokrim mener foreldelsesfristen for utbytteinndragning bør forlenges.

## 2 Gjeldende rett - utbytteinndragning i heleri- og hvitvaskingsaker

### 2.1 Generelt

Straffelovrådet kan se ut til å bygge sentrale deler av lovforslaget på en forutsetning om at utbytte oppnådd ved heleri og hvitvasking, riktignok med enkelte unntak, faller utenfor anvendelsesområdet til straffeloven § 67, slik at inndragning hos helere og hvitvaskere eventuelt må skje i medhold av straffeloven § 69. Økokrim er ikke enig i en slik forståelse av gjeldende rett, og finner grunn til å redegjøre for sitt syn her.

### 2.2 Årsakskravet - "utbytte av en straffbar handling"

Årsaksvilkåret "utbytte av en straffbar handling" er det samme i straffeloven § 67, § 332 og § 337. Om en person for eksempel skulle være i besittelse av utbytte av en straffbar handling vil han etter omstendighetene kunne bli straffet for heleri eller hvitvasking og, forutsatt at han har oppnådd et utbytte ved heleri- eller hvitvaskingshandlingen, tåle inndragning av dette i medhold av straffeloven § 67 enten primærhandlingen er kjent eller ikke, se her blant annet Rt- 2017 -822-A avsnitt 11:

*"Lagmannsretten fant bevist at alle pengene A håndterte stammet fra straffbare handlinger. Ifølge lagmannsretten er det all grunn til å anta at primærlovbruddene blant annet er brudd på skatte- og avgiftslovgivningen og at personer uten lovlig opphold eller arbeidstillatelse har utført deler av arbeidet for virksomhetene. Primærforbrytelsene er imidlertid ikke nøyaktig identifisert. Men det er heller ikke nødvendig, verken for domfellelse etter § 317 eller for inndragning, jf. Rt-2015-295 avsnitt 16 med videre henvisning til Rt-2006-466, og Rt-2015-438.(...)"*

Ettersom heleri og hvitvasking i seg selv er straffbare handlinger er det i relasjon til inndragningsspørsmålet ikke avgjørende om primærhandlingen har gitt et utbytte som skal inndras, men om utbytte har tilfalt heleren eller hvitvaskeren. Selv om utbytte som tilfaller en heler eller en hvitvasker ofte består av hele eller deler av utbyttet fra primærhandlingen, er det ikke nødvendigvis

slik. I denne forbindelse nevnes at en etter omstendighetene kan straffes for hvitvasking også om bistanden gis før primærhandlingen er fullbyrdet, se for eksempel Rt-1997-1637.

I hvitvaskingssaker kan det ofte være usikkert om utbytte er tilfalt lovbryteren ved heleri, som oppgjør for hvitvasking, eller om lovbryteren hvitvasker utbytte han selv alt har oppnådd av ukjente bakenforliggende primærhandlinger (selvvasking). Selv om det dermed kan være usikkert om utbyttet er oppnådd ved hvitvaskingshandlingen eller om lovbryteren har skaffet seg det i forkant, skal inndragning også i slike tilfeller skje hos ham i medhold av § 67. Vi viser i denne forbindelse til TOSLO-2012-117376 hvor tiltalte A ble domfelt for selvvasking av utbytte fra ukjente primærhandlinger og til inndragning i medhold av straffeloven 1902 § 34. Høyesterett nektet anken over inndragningen fremmet (HR-2014-2219-U) under henvisning til Rt-2004-1957 avsnitt 18. I denne forbindelse viser vi også til NOU 1996:21, pkt 4.6.1, hvor det legges til grunn at formålet om at forbrytelser ikke skal lønne seg må tillegges vekt ved tolkningen av når et utbytte skal anses tilfalt en person direkte ved handlingen, og dermed inndras i medhold av § 67:

*”Siden det kreves at vinningen er « tilfalt direkte », synes det naturlig å ta utgangspunkt i hvor nær tilknytning det er mellom mottakelsen av vinningen og den straffbare handling. I tvilstilfelle bør det dessuten legges en viss vekt på formålet med inndragning av vinning: At ingen skal tjene på en straffbar handling. På denne bakgrunn må det etter gjeldende rett, selv om fangstvederlaget ved ulovlig fiske først blir mottatt av båteieren og deretter fordelt på mannskapet i form av lotter, være riktig å fordele ansvaret tilsvarende.”*

### 2.3 Forholdet til § 71 første ledd - utbytte som er tilfalt lovbryteren

Grunnen til at inndragningskrav etter § 67 sjelden kan rettes mot hvitvaskere er dermed ikke at "lovbryteren" etter bestemmelsen ikke kan være en heler eller en hvitvasker, men at et utbytte som hvitvaskes i utgangspunktet ikke tilfaller en hvitvasker, se § 71 første ledd. Ved heleri er det på den annen side mer vanlig at utbyttet tilfaller heleren ved helerihandlingen. Så lenge heleren eller hvitvaskeren tilegner seg hele eller deler av det aktuelle utbyttet, mener Økokrim at dette skal inndras i medhold av § 67, se HR-2016-1582-U. Om en hvitvasker har fått betalt for hvitvaskingen på annen måte skal og kan selvfølgelig også denne betalingen inndras.

Om det er usikkert om et utbytte er tilfalt lovbryteren, skal det inndras hos ham i medhold av straffeloven § 67 selv om han dømmes for hvitvasking og ikke heleri, med mindre han kan sannsynliggjøre at han ikke har tilegnet seg det aktuelle utbyttet, se § 71 første ledd andre punktum og HR-2017-822-A avsnitt 39 og 42.

### 2.4 Forholdet til § 69 - utbytte som ikke er tilfalt lovbryteren

Om det ikke kan legges til grunn at utbytte er tilfalt heleren eller hvitvaskeren vil det likevel kunne være hjemmel for å inndra det hos ham i medhold av § 69, jf. §74 andre ledd.

### 2.5 Forholdet til § 72 første ledd

Etter § 72 første ledd kan inndragning ikke skje hos omsetningsserververe i god tro. En person som kjøper en ting som er fravendt eieren ved for eksempel underslag, begår objektivt sett heleri eller hvitvasking, men av hensyn til et fungerende omsetningsliv vil en kjøper i god tro kunne ekstingvere opprinnelige eiers eiendomsrett på grunnlag av godtroervervoven. De samme hensynene tilsier at heller ikke inndragning kan skje overfor omsetningsserververe i god tro.

## 2.6 Konklusjon

Sett i lys av den ovennevnte rettspraksis vil en oftest ha flere grunnlag for inndragning når utbytte beslaglegges hos en person som ikke selv har begått primærhandlingen utbyttet stammer fra. Så lenge det kan legges til grunn at en person har tilegnet seg utbytte av straffbare handlinger, skal utbyttet, med unntak av erverv som nevnt i § 72, inndras hos ham på objektivt grunnlag i medhold straffeloven § 67 jf. § 71 første ledd.

Økokrim mener for øvrig at inndragningsreglene, slik de må forstås i lys av nyere praksis fra Høyesterett, ikke kommer tilstrekkelig klart til uttrykk i dagens lovtekst, og at en derfor lett kan oppfatte reglene som mer kompliserte enn de egentlig er, noe utredningen også er en bekreftelse på.

## 3 Forslagene til lovendringer

### 3.1 Innledende bemerkninger

Økokrim mener at flere av de foreslåtte lovendringene bygger på en uriktig forståelse av gjeldende rett, og at konsekvensene av dem derfor er utilstrekkelig utredet. Som eksempel kan nevnes forslaget til ny § 67A som i utredningen presenteres som en utvidelse av dagens inndragningsadgang etter § 69, men som i mange tilfeller i realiteten kan innebære en innskrenkning av dagens regler om utbytteinndragning etter § 67, eller iallfall bidra til økt usikkerhet om andendesområdet til § 67.

Vi har videre merket oss at rådet selv gir uttrykk for at det ikke har hatt tid til å utrede innholdet i en ny konfiskasjonsbestemmelse. Det er gode grunner til at vi ikke lenger har en egen bestemmelse om utbyttekonfiskasjon som straff. Vi kan vanskelig støtte en innskrenkning av dagens § 69 som foreslått så lenge det ikke samtidig foreslås et alternativ som dekker samme behov uten at en dermed ender opp med et unødvendig komplisert regelverk.

Økokrims kommentarer til de enkelte delene av lovforslaget tar utgangspunkt i den ovennevnte forståelsen av hva som i dag er gjeldende rett.

### 3.2 Straffeloven § 66

En er i utgangspunktet positiv til at regelverket gjøres mer tilgjengelig ved utvidelse av § 66 til en form for henvisningsbestemmelse. Da Økokrim mener det er lite hensiktsmessig å skille inndragning som dels er begrunnet pønale formål ut fra § 69, og inndragning ofte skjer utfra mer sammensatte formål, er vi likevel negative til at formålet med inndragning etter kapittel 15 begrenses som foreslått.

For øvrig bemerkes at tredje ledd også bør vise til utbytte som inndras etter § 67 og § 72 for å tydeliggjøre at det heller ikke her er noe krav om påvisning av hva slags straffbar handling utbyttet stammer fra.

### 3.3 Straffeloven § 67

#### 3.3.1 Lovfestingen av nullstillingsprinsippet

Ettersom utbytteinndragning ikke er straff og skjer på rent objektivt grunnlag, er det positivt at det alt følger av lovteksten at det er det oppnådde utbyttet som skal inndras, og at dette betyr at visse legale kostnader ikke bare kan, men skal komme til fradrag. På bakgrunn av drøftelsene utredningen, finner Økokrim grunn til å påpeke at det må skilles mellom inndragningens formål, nullstilling, og

hvordan dette formålet skal oppnås i den enkelte sak, ved henholdsvis netto- eller bruttoinndragning. Utkastet ser ut til å ta høyde for at en nullstilling ofte kun kan oppnås ved at det ikke gis fradrag for kostnader. Lovforslaget er i tråd med resultatet i Rt-2011-1811 avsnitt 40, HR-2016-590-A og HR-2017-821-A, i det inndragning etter § 67 på objektive grunnlag ikke kan gå lengre enn å gjenopprette situasjonen tilbake til slik den var før lovbruddet fant sted.

Ved utvist skyld hos lovbrøyer vil en i dag sannsynligvis kunne inndra mer enn nullstillingsprinsippet skulle tilsi ved bare å gi delvis fradrag for legale kostnader etter § 67 første ledd tredje punktum, se her eksempelvis Rt-2015-184 og HR-2021-301-A. De ovennevnte høyesterettsdommene kan imidlertid tale mot en slik tolkning, og for at bruttoinndragning kun skal skje i tilfeller hvor det er nødvendig for å gjenopprette situasjonen. Det vises særlig til HR-2017-821-A avsnitt 40 flg, hvor det i drøftelsen av om inndragning er straff etter EMK blant annet uttales (avsnitt 43): *"Inndragning etter straffeloven 1902 § 34 har ikke et pønalt formål, jf. Rt-2015-1355 avsnitt 22. Det kan da ikke være avgjørende at inndragningsbestemmelsen i § 34 står i straffeloven og åpner for bruttoinndragning, så lenge den praktiseres på en måte som er «comparable to a restitution of unjustified enrichment under civil law(...)».*

Utvist skyld er et relevant moment ved spørsmålet av om ansvaret skal lempes, se for eksempel HR-2016-301-A avsnitt 35. Dagens regel om bruttoinndragning kan derfor praktiseres slik at den gir ulike resultater avhengig av om det er utvist skyld eller ikke. Om det utfra allmennpreventive mer pønale formål skulle være behov for en økonomisk reaksjon, fremstår det etter Økokrims syn likevel mer hensiktsmessig å reagere med en bot i tillegg til utbytteinndragningen, fremfor å bake denne reaksjonen inn i inndragningskravet ved å nekte fradrag for legale kostnader.

Økokrim støtter derfor forslaget om lovfesting av nullstillingsprinsippet.

Vi forstår forslaget slik at utgiftene omtalt i utkastet tredje ledd andre punktum er de samme type utgifter som det i dag er særlig nærliggende å ta hensyn til ved lempning, og at eksisterende rettspraksis fortsatt vil være relevant for spørsmålet om en konkret kostnad skal komme til fradrag. Økokrim mener dette burde komme tydeligere frem av særmerknaden. Økokrim legger uten videre til grunn at størrelsen på legale direkte kostnader som skal komme til fradrag fortsatt skal fastsettes skjønnsmessig basert på sannsynlighetsovervekt, se § 67 andre ledd tredje punktum.

Under disse forutsetninger støttes også forslaget til nytt tredje ledd andre punktum.

### 3.3.2 Beviskravene ved utbytteinndragning etter straffeloven § 67

Økokrim oppfatter at det kan være en uenighet blant teoretikere om hvilke beviskrav som faktisk gjelder ved utbytteinndragning. I påtalepraksis legges det til grunn at beviskravet for at utbytte er oppnådd i dag ligger nær opp beviskravet for straff, noe som nok må anses som en medvirkende årsak til den begrensede bruken av inndragningsforelegg i politidistriktene. Det er vårt klare inntrykk at sannsynlig utbytte i dag stort sett alltid tilbakeleveres når straffesaker henlegges fordi lovlig erverv ikke kan utelukkes.

Utbytteinndragning er ikke straff, og det er da heller ingen grunn til at beviskravet skal være sammenfallende med det som gjelder ved idømmelse av straff. Uskyldspresumsjonen etter Grunnloven § 96 annet ledd kommer ikke til anvendelse, og det kreves derfor ikke at det straffeprosessuelle beviskrav anvendes. I tidligere utredninger er det da også lagt til grunn at

beviskravet ved inndragning av utbytte er noe lavere enn det som kreves for å finne tiltalte skyldig i den straffbare handlingen, se NOU 1996: 21, punkt 13.4. Økokrim mener at det er en svakhet ved lovgivningen at beviskravet i dag ikke kommer til uttrykk i lovens ordlyd for så vidt gjelder spørsmålet om det er oppnådd et utbytte som skal inndras.

Hovedformålet med straffelovrådets endringsforslag er å bidra til mer effektiv inndragning av utbytte, samtidig som en prinsipiell avgrensning av inndragningsreglene til ikke pønale formål skal kunne "muliggjøre regelendringer som kan effektivisere inndragningsinstituttet", se utredningen punkt 12.4. Så lenge utbytteinndragningen begrenses til en ren vinningsavståelse som kan likestilles med en sivilrettslig vindikasjon eller restitusjon, mener Økokrim at beviskravet i alle fall ikke kan være høyere enn det som blant annet gjelder for idømmelse oppreisningserstatning, se her f.eks. HR-2018-1783-A, altså klar sannsynlighetsovervekt. Det pekes i denne forbindelse på at oppreisning, i motsetning til inndragning utfra et nullstillingshensyn, har et klart pønalt element, selv om instituttet også har en funksjon som erstatning for ikke økonomisk tap. Som Lødrup skriver i TFE 2006/4 " *Oppreisningen hadde i tiden etter 1902 en pønalt funksjon, og sammenhengen med straffen var klar. Skeie bemerker at ved å gi rett til oppreisning, hadde lovgivningen igjen godkjent privatboten. Etterhvert ble dens preventive funksjon også trukket frem, særlig etter 1912; da ble vilkåret om at handlingen måtte være straffbar for at oppreisning kunne tilkjennes, opphevet. I dag er dens funksjon av kompensasjon for et ikke-økonomisk tap kommet i forgrunnen. Det er en funksjon som ikke har røtter i den juridiske teori, men i domstolspraksis.*"

I denne forbindelse påpekes også at tilleggsatt, som er straff i EMKs forstand, idømmes i medhold av skatteforvaltningsloven § 14-3 på grunnlag av klar sannsynlighetsovervekt, se HR-2017-967-A. For øvrig vises til Rt-1999-14 og Rt-2007-1217 som begge gjaldt administrativ inndragning av fangst etter dagjeldende saltvannsfiskeloven av 3. juni 1983 nr. 40, § 11 tredje ledd, og der Høyesterett konkluderte med at beviskravet var klar sannsynlighetsovervekt.

Økokrim foreslår på denne bakgrunn at § 67 ordlyd endres til at beviskravet for at utbytte er oppnådd er "klar sannsynlighetsovervekt". Størrelsen på dette utbytte fastsettes så på grunnlag av alminnelig sannsynlighetsovervekt.

### 3.3.3 Utbytte oppnådd ved heleri eller hvitvasking.

Det er helt klart en styrke ved dagens inndragningsregler at utbytte skal inndras hos den det har tilfalt og at dette også gjelder helere eller hvitvaskere. Det avgjørende bevistemålet ved inndragning etter § 67 må i praksis fortsatt være om det dreier seg om befatning med utbytte av kjente eller ukjente straffbare handlinger, og det etter § 71 første ledd skal legges til grunn at dette er tilfalt lovbrøteren.

Økokrim forstår forslaget slik at inndragning av utbytte oppnådd ved heleri eller hvitvasking med enkelte unntak foreslås regulert i medhold av forslaget § 67A. Økokrim kan ikke støtte forslaget, som vi mener bygger på en uriktig forståelse av gjeldende rett.

At rettspraksis ved inndragning i medhold av § 67 likestiller heleri og hvitvasking med andre straffbare handlinger, skyldes etter Økokrims oppfatning at en annen løsning er egnet til å gi helt vilkårlige resultater, da det ofte bare er subjektive forhold som avgjør om en person skal straffes for hvitvasking, heleri eller medvirkning til en primærhandling. Som eksempel kan nevnes personer som utsteder fakturaer for fiktive tjenester, mottar betaling for disse og videreformidler pengene som i

saksforholdet i HR-2017-822-A. Om personen er klar over at han ved sine handlinger medvirker til utroskap skal han dømmes for medvirkning, om han derimot ikke har noe bevisst forhold til dette, men er klar over at han bistår i å sikre utbytte fra straffbare handlinger, enten dette måtte være utroskap, bedragerier, eller skattesvik, dømmes han for hvitvasking. Han vil også dømmes for heleri eller hvitvasking om han tror han medvirker til en straffbar handling, men i virkeligheten hvitvasker eller mottar utbytte fra en annen, se Rt-1979-1089 og Rt-1998-1022.

### 3.4 Ny § 67a

#### 3.4.1 Første ledd

Økokrim kan utfra det ovennevnte, se punktene 3.3.3, og 2, ikke støtte forslaget til ny §67A første ledd.

#### 3.4.2 Andre ledd- inndragning av utbytte som ikke skal inndras hos besitter i medhold av straffeloven § 67

Som nevnt ovenfor mener Økokrim at utbytte som tilfaller en heler eller hvitvasker etter gjeldende rett skal inndras i medhold av § 67. Utbytte som beslaglegges hos lovbryteren, som det ikke i medhold av § 71 første ledd kan legges til grunn at er tilfalt ham, kan imidlertid ikke inndras i medhold av § 67. Det kan være noe usikkert i hvilken utstrekning inndragning kan skje hos hvitvaskere i medhold av § 69 i surrogattilfellene, se § 67 andre ledd. Beviskravene for inndragning av utbytte i form av enkeltgjenstander med ukjent eier burde videre være lavere enn det som i dag gjelder ved inndragning i medhold av § 69. Det kan derfor både være behov for en klargjøring og en senkning av dagens beviskrav som sikrer at utbytte med ukjent eier som beslaglegges også inndras. Økokrim støtter derfor forslaget om at beslaglagt utbytte skal inndras i medhold av ny § 67A andre ledd, når det ikke kan legges til grunn at besitteren har tilegnet seg dette. Etter forslaget § 67A vil beviskravet for inndragning av gjenstander med ukjent eier være alminnelig sannsynlighetsovervekt. Økokrim støtter dette, og mener dette generelt bør gjelde for utbytte som beslaglegges hos hvitvaskere eller helere når en ikke i medhold av § 71 første ledd kan legge til grunn at de har tilegnet seg dette utbyttet.

Vi har notert at rådet i merknaden legger til grunn at også besitter må være ukjent for at inndragning skal kunne skje på grunnlag av sannsynlighetsovervekt. Økokrim er ikke enig i dette, da en besitter som ikke selv påberoper seg å være eier av et sannsynlig utbytte av straffbare handlinger vanskelig kan sees å ha noen beskyttelsesverdig interesse i å få tilbakelevert dette.

### 3.5 Endring av § 68

Av punkt 15.4.2 i utredningen fremkommer det at formålet med den foreslåtte endringen er å legge til rette for økt bruk av utvidet inndragning for å motvirke gjengkriminalitet enn hva som gjøres i dag.

Sammen med forslaget til nytt første ledd vil de foreslåtte endringene i dagens andre (forslaget tredje ledd) ledd etter Økokrims syn bidra til å klargjøre bestemmelsens anvendelsesområde. Den foreslåtte ordlyden er i tråd med gjeldende rett. Spørsmålet er i det vesentlige ikke om domfelte kan sies å ha en kriminell livsstil, men om det er grunn til å tro at en eller flere av domfelta formuesgoder er utbytte fra kriminalitet, se her Rt-2003-897 og for eksempel LB-2009-141024 punkt 16.8.



Økokrim er mer usikker på om den foreslåtte endringen av andre ledd (dagens første ledd) er egnet til å klargjøre bestemmelsens anvendelsesområde.

### 3.6 Endringene i § 69 og § 70 første ledd

Økokrim kan ikke støtte de foreslåtte endringene i §69 og § 70 første ledd.

At inndragning i visse tilfeller vil anses som straff etter EMK innebærer ikke at det er straff etter Grunnloven § 96. En kan ikke se at det er noe problem at kapittel 13 både inneholder bestemmelser om inndragning som kan være straff etter EMK og inndragning som ikke er det, så lenge grensene for når inndragning kan skje på rent objektivt grunnlag er tilstrekkelig klare.

En finner i denne sammenheng grunn til å nevne at også utvidet inndragning etter § 68 er straff etter EMK. Grunnvilkåret om at lovbrøtteren finnes skyldig i en straffbar handling, og at idømmelsen ikke bygger på en ny anklage, men er del av reaksjonsfastsettelsen kommer imidlertid klart frem av ordlyden. Også bruttoinndragning overfor en omsetningsserverver i medhold av straffeloven § 72 første ledd vil kanskje anses som straff etter EMK, særlig om det skjer som verdinndragning, men vil likevel ikke være i strid med konvensjonen ettersom slik inndragning forutsetter ond tro.

Å skille ut inndragning med pønalt formål vil fort kunne gjøre reglene ytterligere kompliserte. Om det anses nødvendig med økonomisk reaksjon utfra pønale formål synes bot å være en riktigere og mer egnet reaksjon, se nedenfor under punkt 4.1.

#### 3.6.1 Hvorfor inndras ting som har vært brukt til straffbare handlinger?

Inndragning i medhold av straffeloven § 69 og bestemmelser i særlovgivningen skjer normalt utfra mer sammensatte formål. Det er derfor i praksis ikke så enkelt å avgjøre om for eksempel en ting som en eier har vist seg ut av stand til å forhindre at blir brukt til straffbare handlinger inndras utfra pønale eller preventive formål. Ettersom formålene med inndragning av ting som er benyttet ved straffbare handlinger er sammensatt vil også den konkrete vurderingen av om inndragning skal foretas være det, se for eksempel Rt-2002- 1271. Det sammensatte formålet ved slik inndragning var også noe av grunnen til at en i utgangspunktet opphevet skillet mellom inndragning som formelt er straff og inndragning som ikke er det i 1973. se her Ot.prp. nr.31 (1971-1972), punkt II. Nr. 2:

*" I noen tilfelle er det spørsmål om inndragning av ting som har vært brukt eller er bestemt til å brukes ved en straffbar handling. Om disse tilfelle uttaler Straffelovrådet bl.a. (s. 10-11):*

*«Også her kan forholdet være at tingen representerer en fare for at den kan bli brukt til en ny straffbar handling så lenge den er til disposisjon for den som tidligere har brukt den på denne måte. Men selv om dette ikke er tilfelle – f.eks. fordi enhver lett kan skaffe seg den slags redskaper eller andre ting som er brukt – gir loven adgang til inndragning, enten bare når det er tale om forsettlig forbrytelser, jf. straffelovens § 34, eller – som etter de fleste særlover – også ved forseelser, jf. foran s. 9. Begrunnelsen for inndragning kan nok her til dels være at det vil bli vanskelig for domfelte å skaffe seg nye ting i stedet, men vil ofte nærmest være det som har vært kalt den symbolskpedagogiske betydning...»*

*Selv om inndragningen i mange av de tilfelle som her er nevnt, også vil kunne ha et direkte pønalt preg, uttaler Straffelovrådet at det likevel ikke synes naturlig å sidestille inndragningen med det tradisjonelle begrep straff".*

I utredningen nevnes flere steder inndragning av deler av verdien til en fiskebåt brukt til ulovlig fiske som eksempel på inndragning med et pønalt formål. Inndragning i medhold av soneloven § 9 og havressursloven § 65 er imidlertid gode eksempler på at grensen mellom gjenopprettende formål og pønale formål heller ikke er klar. Slike inndragningskrav kan rettes mot eier av båten som ikke nødvendigvis engang er klar over det ulovlige fisket, men heller ikke har forhindre brukten av båten til dette. Om eieren eller reder må tåle verdinndragning om båten brukes til ulovlig fiske vil dette kunne gi et insitament til å bruke penger på kontrollrutiner og samtidig oppgi muligheten for eventuelle ekstraintekter som følge av ulovlig fiske, samtidig som en verdinndragning av deler av båtens verdi kan være med å sikre at det ikke lønner seg å la være å bruke penger på kontrolltiltak. Samtidig vil det at det ikke er noe å spare på la være å bruke penger på internkontroll også kunne ha en forebyggende effekt.

En stiller seg etter dette negativ til en ny konfiskasjonshjemmel. Da inndragning etter § 69 ofte vil innebære et inngrep i eiendomsretten som i alle fall delvis vil kunne være pønalt begrunnet, er vi likevel ikke uenige i at dette vil kunne anses om straff i EMKs forstand, slik at inndragning på rent objektivt grunnlag ikke vil være i samsvar med EMK artikkel 6 nr. 2 og EMK artikkel 7.

### 3.6.2 Inndragning på objektivt grunnlag i medhold av § 69 - alternativt forslag

Økokrim er enig i at det er uheldig at dagens ordlyd gir utrykk for at inndragning etter § 69 kan skje på rent objektivt grunnlag også når reaksjonen vil være straff etter EMK.

Økokrim foreslår derfor at henvisningen til § 67 første ledd tredje punktum i § 69 begrenses til inndragning i medhold av første ledd bokstav a, da inndragning av produktet av en straffbar handling alene må anses å ha gjenopprettende formål. I denne forbindelse vises det til Ot.prp.nr.98 (1998-1999) punkt 6.4 hvor likheten med utbytteinndragning ble trukket frem som hovedbegrunnelse for innføringen av et rent objektivt inndragningsansvar etter §69. En er for øvrig enig med straffelovrådet i at ting som inndras etter dette alternativet stort sett alltid må anses som utbytte etter straffeloven § 67.

Inndragning av ting som nevnt i første ledd bokstav b og c i bestemmelsen på rent objektivt grunnlag vil derimot ofte kunne være i strid med EMK. Et krav om at skyld må bevises for at inndragning skal kunne skje vil imidlertid i praksis innebære en ikke ubetydelig innskrenkning av muligheten til inndragning av slike ting, noe som vil være uheldig utfra det sammensatte formålet slik inndragning har.

Å bevise at den lovbrøyteren handlet på vegne av, typisk arbeidsgiver, har utvist skyld når en ting er benyttet til en straffbar handling, vil i realiteten innebære at politiet må etterforske hvorvidt han har medvirket til den straffbare handlingen. Slike etterforskinger vil ofte kunne være uforholdsmessig krevende, ikke minst i saker hvor arbeidsgiver som eier den aktuelle tingen befinner seg i utlandet. Som eksempel kan nevnes lastebiler eller tilhengere som er benyttet til smugling eller båter benyttet til ulovlig fiske. Oppdragsgiveren, typisk rederen eller lastebileieren, vil her ofte befinne seg i utlandet og vil sjelden ha noen interesse i å medvirke til sakens opplysning så lenge bevisbyrden for skyld påligger påtalemyndigheten.

Økokrim mener på denne bakgrunn at også inndragning § 69 første ledd bokstav b og c fortsatt i utgangspunktet bør skje på objektivt grunnlag, men slik at den kravet rettes mot kan unngå ansvar

ved å sannsynliggjøre god tro, altså på grunnlag av en gjendrivelig skyldpresumsjon. En slik løsning vil etter Økokrims syn bringe ordlyden i tråd med inndragningsregelen slik denne må forstås i lys av menneskerettighetsloven § 3 og den siste praksisen fra EMD omtalt i utredningen punkt 6, samtidig som en beholder en enkelt anvendelig og effektiv inndragningsregel.

### 3.7 Endring av § 72

#### 3.7.1 Forslaget om innskrenkning av anvendelsesområde til erverv av utbytte

Bestemmelsen er i dag ikke begrenset til erverv av utbytte, men også til ting som nevnt i § 69. Økokrim mener dette har gode grunner for seg. En vil her påpeke faren for proformaoverdragelser av ting som nevnt § 69 første ledd bokstav c, og at en ved å innskrenke § 72 første ledd til erverv av utbytte vil gjøre inndragning vanskeligere da faren for bruk av tingen til nye straffbare handlinger gjerne vil være avhengig av hvem som eier den. I praksis vil dermed en endring som foreslått innebære at eieren vil kunne gjøre inndragningsansvaret illusorisk ved å overdra tingen til andre.

Økokrim kan etter dette ikke støtte forslaget til innskrenkning av anvendelsesområde til kun å gjelde erverv av utbytte av straffbare handlinger.

#### 3.7.2 Omsetningsserververe

I tidligere innspill til straffelovrådet har Økokrim tatt til orde for at § 72 endres slik at den i større grad enn i dag vil kunne anvendes ved inndragning overfor blant annet leasingselskaper som mottar utbytte som leie og erververe når overdragelsen mistenkes å være gjort proforma.

Økokrim er positiv til endring av ordlyden i § 72 første ledd slik at temaet for godtrovurderingen kommer mer i overensstemmelse med straffeloven §§ 332 og 337 og godtroervervloven. For erverv av ting som ikke er utbytte bør det på samme måte være tilstrekkelig at erververen forstår at tingen overdras til ham for å unngå at den blir inndratt, uten at han behøver å kjenne til hvilken konkret straffbar handling som gir grunnlag for denne inndragningen.

Forslaget bygger på at inndragning hos omsetningsserverver i ond tro i utgangspunktet fortsatt skal skje som bruttoinndragning. Økokrim er enig i dette. En person som i ond tro kjøper en vare som ikke lovlig kan omsettes har ingen berettiget forventning om å få beholde denne varen. Det er da naturlig at han ikke bare må kunne straffes for heleri, men også må tåle at varen gjenstandsinnndras. En slik løsning er også i tråd med vindikasjionshensynet. Er varen for eksempel stjålet eller underslått vil den normalt bli tilbakeført til rette eier, og kjøpers krav om tilbakebetaling av kjøpesummen fra selger være ham uvedkommende.

Paragraf § 72 er i forhold til § 67 en spesialbestemmelse for inndragning av utbytte tilegnet ved omsetningsserverv. At utbytte inndras der det måtte finnes, er egnet til å øke den generelle respekten for straffelovgivningen og den alminnelige rettsfølelsen, men dette hensynet kan likevel ikke uten videre begrunne inndragning overfor omsetningsserververe eller kjøpere eller selgere av tjenester. Selv om heleriutbytte i utgangspunktet skal inndras i medhold av straffeloven § 67 på objektivt grunnlag er det for å verne omsetningslivet derfor behov for en egen lovbestemmelse som begrenser inndragningsansvaret hos godtroende erververe. Etter godtroervervloven er det imidlertid erververen som må sannsynliggjøre sin gode tro, da utgangspunktet er at selger ikke kan overføre en større rett til et formuesgode enn den han selv har. Den som overfører utbytte fra straffbare handlinger har heller ikke rett til å disponere over dette.

Økokrim mener derfor en bør vurdere å endre § 72 til at erverver av utbytte må sannsynliggjøre sin gode tro, eller iallfall til at alminnelig sannsynlighetsovervekt for ond tro er nok for at inndragning skal kunne skje, og at dette fremkommer av ordlyden. Etter Økokrims syn vil en slik endring kunne bidra til å øke inndragningsregelens effektivitet, samtidig som inndragning fortsatt bare kan skje om det vil være forholdsmessig.

### 3.7.3 Nytt fjerde ledd

Forslaget til nytt fjerde ledd er i tråd med bestemmelsens opprinnelige formål "om å hindre at ansvaret gjøres illusorisk ved at gjenstanden overdras til tredjemann, og ikke utvide ansvarets totale omfang", (*Matningsldal Inndragning s. 396*).

Denne begrunnelsen har gode grunner for seg om ervervet for eksempel gjelder kjøp av en ting som er brukt til en straffbar handling, men gjør seg ikke gjeldende på samme måte når erververen ved ervervet oppnår utbytte ved en selvstendig straffbar handling. Økokrim kan ikke se at inndragning både hos selger (typisk primærlovbryteren) og kjøper (heleren) da vil være dobbeltinndragning, eller at inndragning hos selger vil gi kjøper en mer beskyttelsesverdig interesse i å få beholde utbyttet han har tilegnet seg. En viser her til lovkommentaren til § 71 først ledd:

*"I praksis forekommer det at et ulovlig sprit-, narkotikaparti mv. først overdras fra A til B, og deretter fra B til C. I så fall kan det vederlaget B har betalt til A, inndras hos A, og det vederlaget C har betalt til B, inndras hos B. Da ansvaret begrunnes i forskjellige handlinger, er ikke dette dobbeltinndragning. I Rt. 1996 s. 208 benyttet dessuten Høyesterett kompetansen fullt ut overfor videreselgerne av hjemmebreint selv om en vesentlig del av deres kjøpesum ved kjennelse avsagt samme dag – Rt. 1996 s. 206 – ble inndratt som salgssum hos produsenten."*

Økokrim kan etter dette ikke støtte forslaget til nytt fjerde ledd, og mener at en eventuell reduksjon av ansvaret fortsatt bør forankres i forholdsmessighetsvurderingen etter første ledd.

For øvrig bemerkes at det kan være noe forvirrende at det med *mottakeren* i forslaget fjerde ledd siktes til den som overdrar utbytte mot betaling (selgeren), mens *mottakeren* i første ledd er den som får utbyttet overdratt til seg (kjøperen).

## 3.8 Endring av § 74

### 3.8.1 Inndragning av ting som er midlertidig sikret i utlandet.

Det er generelt en utstrakt bruk av stråmenn innen økonomisk kriminalitet. Det er videre flere eksempler på at utbytte spores til kjøp av eiendommer registrert på foretak i skatteparadis med uklare eierstrukturer, eller på at utbytte beslaglegges på bankkontoer tilhørende slike foretak eller stråmenn. Banken skal ha opplysninger om reell eier / reell rettighetshaver til slike bankkontoer, men det er ikke en automatikk i at denne personen dermed må anses selv å ha tilegnet seg utbyttet, selv om dette ofte vil være tilfellet. Om man retter kravet direkte mot formuesgodet vil det effektivisere prosessen, ved at eventuelle innsigelser i praksis begrenses til om det dreier om utbytte fra straffbare handlinger eller ikke.

Slik forslaget til endret § 74 andre ledd skal forstås utfra særmerkningen, vil inndragning in rem i medhold av tredje ledd første punktum kun være mulig ved inndragning av ting som er beslaglagt i Norge. Økokrim er negativ til en slik begrensning. Om det er grunnlag for gjenstandsinndragning bør et utbytte som er midlertidig sikret kunne inndras i sak mot lovbyteren i medhold av andre ledd eller

in rem etter tredje ledd, uavhengig av hvor det måtte befinne seg. En kan derfor ikke se at det er noen grunn til å skille mellom ting som er beslaglagt i Norge og ting som er beslaglagt i utlandet for eksempel på grunnlag av informasjon som nevnt i Hvitvaskingskonvensjonen (CETS no. 141) artikkel 10, eller ved oppfyllelse av forpliktelsene til midlertidig sikring av fremtidige inndragningskrav etter konvensjonens artikkel 11. I flere land er det videre ikke uvanlig at bankinnskudd ikke sikres ved beslag, men ved at innestående på en bankkonto fryses på beslutning av judisielle myndigheter, eller av banken på grunnlag av informasjon om at det kan være utbytte av straffbare handlinger, og at denne sikringen opprettholdes til endelig avgjørelse av inndragningssspørsmålet foreligger.

At inndragningskravet rettes direkte mot tingen betyr ikke at grunnleggende rettsikkerhetsgarantier settes til side, men at mulige eiere selv må melde seg dersom de vil påberope seg lovlig erverv av den aktuelle tingen og føre bevis for dette.

Så lenge besitter, registrert eier eller kontoinnehaver forsøkes varslet om saken og gis prosessuell adgang til å bestride inndragningskravet, kan vi ikke se at inndragning direkte rettet mot formuesgodet vil utgjøre noe uforholdsmessig inngrep i eiendomsretten.

### 3.8.2 Paragraf 71 og § 74 tredje ledd - inndragning av ting i medhold av § 67A

Som nevnt ovenfor mener Økokrim at inndragning av utbytte som lovbrøtteren ikke sannsynliggjør at har tilfalt andre, fortsatt skal skje i medhold av § 67. De følgende bemerkningene tar utgangspunkt i at anvendelsesområdet for ny §67A begrenses til inndragning av beslaglagt utbytte som sannsynligvis ikke er tilfalt besitteren eller registrert eier.

Økokrim mener gode grunner taler for at inndragning rettet direkte mot formuesgoder (in rem) her bør være hovedregelen, da dette vil kunne gjøre prosessen mindre ressurskrevende ved at en lar det være opptil potensielle eiere om de vil intervensere eller ikke.

En stiller seg etter dette positiv til en ordning tilsvarende forslaget til ny § 74 tredje ledd andre punktum, forutsatt at denne adgangen utvides til situasjoner hvor potensielle eiere ikke ønsker å forklare seg om hvordan de har ervervet eiendomsretten til den aktuelle tingen.

En mener videre at heller ikke besitter bør gjøres til part i slike saker. Grunnen til at besitter i dag gjøres til part er en antagelse om at han anses å kunne ivareta en ukjent eiers interesser. Økokrim mener dette ikke er et tungtveiende argument i saker hvor et sannsynlig utbytte er beslaglagt eller sikret på annen tilsvarende måte på forhånd, slik at den som eventuelt har tilegnet seg dette normalt er kjent med at inndragning vurderes. Så lenge registrert eier og besitter så vidt mulig også varsles før inndragning besluttet, vil eier selv kunne velge om han vil å tre inn som part i inndragningsaken ved aktivt å påberope seg eiendomsrett til tingen.

## 4 Økokrims forslag til andre lovendringer

### 4.1 Bot som alternativ til konfiskasjon

Som nevnt ovenfor er Økokrim negativ til gjeninnføring av en konfiskasjonsbestemmelse, idet en økonomisk reaksjon utfra rent pønale formål bør skje i form av en bot. Vi foreslår på denne bakgrunn at ordlyden i straffeloven § 53 annet ledd endres ved at det legges til et nytt siste punktum:

*Ved utmåling av bot skal det ved siden av slike forhold som i alminnelighet tillegges vekt ved straffutmålingen, legges vekt på lovbruterens inntekt, formue, forsørgelsesbyrde, gjeldsbyrde og andre forhold som påvirker den økonomiske evnen. Det kan i tillegg legges vekt på om lovbruter har oppnådd eller hatt som formål å oppnå økonomisk vinning for seg selv eller andre.*

Om en person dømmes for en straffbar handling, og retten kommer til at utbytteinndragning i seg selv ikke vil gi en tilstrekkelig allmennpreventiv effekt, vil en endring som forslått kunne legge til rette for at det i større utstrekning enn i dag vil kunne reageres med bot alene eller i kombinasjon med utbytteinndragning. Dette må for eksempel kunne begrunnes i at fullt fradrag for legale kostnader ved inndragning etter § 67 etter omstendighetene vil kunne redusere den økonomiske risikoen forbundet med den aktuelle profittmotiverte kriminaliteten. Et slikt forslag vil også kunne avhjelpe begrensingen i § 71 om at inndragning må skje mot vedkommende som utbytte direkte har tilfalt. Den som begår en straffbar handling hvor utbytte tilfaller en stiftelse i skatteparadis, kan altså møtes med en bot tilsvarende størrelsen på utbyttet uten at politiet trenger å bruke store ressurser på å knytte vedkommende direkte til stiftelsen.

## 4.2 Foreldelse av inndragningskrav

Rådet har i pkt. 13.3.3 vurdert innspill om forlengelse av foreldelsesfristen på 10 år, men har ikke funnet grunnlag for endringer av nåværende rettsstilstand.

Rådet har særlig vist til hensynet til resosialisering som begrunnelse for å ikke forlenge foreldelsesfristen som foreslått. Økokrim er enig i at dette er et viktig hensyn, men mener at dette hensynet vil kunne ivaretas ved at domfelte som ikke kan gjøre opp for seg innvilges gjeldsordning. Det vises i denne forbindelse til endringen som ble gjort i gjeldsordningsloven § 1-4 andre ledd bokstav b i 2014 om økt adgang for gjeldsordninger ved gjeld som for det vesentlige stammer fra straffbare forhold utfra rehabiliteringshensyn. Det fremkommer av forarbeidene at denne bestemmelsen for eksempel vil *"kunne komme til anvendelse for en nylig løslatt person som ønsker å komme seg vekk fra sin kriminelle fortid og etablere seg på bolig- eller arbeidsmarkedet, men som hindres av en uordnet gjeldssituasjon"* (særmerknaden til § 1-4 i Prop. 155 L (2012-2013)).

Økokrim har erfaringer fra straffesaker der domfelte har forsøkt å sikre utbytte ved innskudd på utenlandske bankkonti eller ved å etablere proforma eierskap til verdier som kan inndras. I slike tilfeller av bevisst planlegging av å unndra utbytte, mener Økokrim det vil være hensiktsmessig, om en kommer til at dagens foreldelsesfrist på 10 år skal beholdes, å ha en unntaksregel, slik at man ikke kan nyte godt av utbytte som er holdt skjult til inndragningskravet er foreldet. I slike tilfeller vil heller ikke resosialiseringshensynet gjøre seg gjeldende.

## 4.3 Fullbyrdelse av verdiinndragningskrav

Rådet har i punkt 13.3.2 vurdert om det er behov for å innføre hjemler for tvangsmidler etter rettskraftig dom. Under henvisning til de vurderinger som har blitt gjort om dette tidligere, se Ot.prp. nr. 8 (1998-99), mener rådet at pengekrav på verdiinndragning fortsatt skal håndteres etter tvangsfullbyrdelseslovens bestemmelser.

Økokrim er enig i at det er viktig å etablere systemer og kultur for informasjonsflyt mellom operativt politi og de ulike namsmyndighetene, og at dette i mange tilfeller kan bidra til mer effektiv

fullbyrding av idømte verdiinndragningskrav. Vi er også enig i at politiet generelt i et ressursperspektiv neppe ikke vil kunne prioritere etterforskning knyttet til fullbyrding av verdiinndragningskrav. På den annen side mener Økokrim at det likevel kan være behov for at politiet har hjemmel til slik etterforskning. Økokrim har erfaring fra gjengangermiljøer og ved utenlandsketterforskning hvor det dukker opp verdier som det er grunn til å tro tilhører personer med store krav mot seg, men som ikke har hatt kjente verdier å inndrive. For å effektivt sikre slike verdier og etterforske disse forholdene, mener Økokrim det vil styrke inndragningsinstituttet om politiet med vår erfaring og utenlandske samarbeidsnettverk har mulighet til å foreta slik etterforskning uten at det nødvendigvis skjer i sammenheng med etterforskning av en ny straffesak mot vedkommende. Det vil i slike tilfeller dermed ikke foreligge et nytt mistankegrunnlag, men etterforskning vil skje på bakgrunn av det allerede rettskraftig, idømte inndragningskravet.

## 5 Er det fortsatt behov for innføring av sivilrettslig eller administrativ inndragning av utbytte?

### 5.1 Den internasjonale utviklingen

Utbytteinndragning kan være kriminalitetsforebyggende ved at den økonomiske risikoen forbundet med profittmotivert kriminalitet øker og incentivene for å begå kriminaliteten dermed svekkes. Dette vil selvfølgelig bare være tilfellet om utbytte faktisk blir inndratt, noe som tradisjonelt kun har skjedd i forbindelse med at lovbryteren straffes. Utbytte av alvorlig økonomisk eller organisert kriminalitet blir i praksis i liten grad inndratt, da det ofte er vanskelig å spore opp, og gjerne ender opp hos andre enn primærlovbryteren. At kriminalitet i økende grad begås over landegrensene ved utstrakt bruk av elektronisk kommunikasjon, slik at ofre og lovbrytere kan befinne seg i ulike land, er også med å begrense risikoen for straff som ellers følger med kriminalitet.

Flere europeiske land har på denne bakgrunn innført regler om administrativ inndragning rettet direkte mot det aktuelle formuesgodet (in rem) som sannsynligvis er utbytte. Slike prosesser har gjerne utgangspunkt i det en kan kalle uforklarlig formue hvor de reelle eierforholdene ofte er uklare. Det vises i denne forbindelse til professor Jon Peter Ruis betenkning til Justisdepartementet fra 2015, *Sivilrettslig inndragning rettet direkte mot formuesgoder*.

Europarådet fikk i 2019, som følge av denne utviklingen, utredet spørsmålet om behovet for en tilleggsprotokoll til Hvitvaskingskonvensjonen av 2005 (Warsawkonvensjonen, CETS no.198) for å lette det internasjonale inndragningsamarbeidet i forbindelse med *non-conviction based confiscation* (NCBC). Norge har ennå ikke ratifisert Warsawkonvensjonen, men utredningen (PC-OC/DOCS2019/PC-OC(2019)04REV) gir etter Økokrims oppfatning en god beskrivelse av den pågående rettsutviklingen i Europa. Det er også verdt å merke seg konklusjonen:

*4. Having regard to the relative novelty and challenge of NCBC for some States, it is suggested then that the instrument provides that:*

- *Each Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to provide for NCBC;*
- *Each Party shall, subject to its domestic legal system, use its best endeavours to recognise a non-conviction based confiscation order of another Party;*

- *When determining whether a request for MLA relating to non-conviction based confiscation (including in respect of an interim measure) should be executed, each Party shall consider the nature, not the title, of the other Party's proceedings.*
- *Each Party shall use its best endeavours to give the widest possible assistance to a request for MLA relating to non-conviction based confiscation.*

Disse anbefalingene må blant annet sees i sammenheng med Europarådets "Action plan on combating transnational organised crime" av 2. mars 2016, hvor det blant annet foreslås at "A pilot study could be set up to find out to what extent Council of Europe member States are willing to introduce in their legislation:

*- Some forms of non-conviction based confiscation to be applied at least to organised crime cases;*

*- The execution of MLA non-conviction-based confiscation order requests, provided that they are in conformity with the case law of the European Court of Human Rights, even if they do not exist in the domestic law of the requested State. "*

Endelig nevnes at påtalemyndigheten ved Økokrim har fått flere generelle henvendelser via Eurojust angående våre muligheter til å bistå med midlertidig sikring og inndragning av formuesgoder i forbindelse med slike inndragningsprosesser. Slikt samarbeid vil naturlig nok bli enklere og mer effektivt om beviskravene for inndragning av enkeltgjenstander hos oss er de samme som i stater i Europa som har innført sivilrettslig inndragning eller tilsvarende ordninger.

## 5.2 Andre forhold

Økokrims Enhet for finansiell etterretning analyserer årlig et stort antall meldinger om mistenkelige forhold fra rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven. Det er ikke uvanlige at en i denne forbindelse kommer over transaksjoner som sannsynligvis har sammenheng med hvitvasking, men disse blir ofte enten ikke etterforsket eller henlagt på bevisets stilling. Politidistriktenes økoteam forklarer det lave antallet av slike saker med at helerisaker som omfatter bakmannsvirksomhet og hvitvaskingsaker generelt er svært ressurskrevende å etterforske. Økokrim mener derfor at det også i saker som ikke involverer samarbeid med andre stater være behov for å kunne begrense saker til å inndra sannsynlig utbytte fra straffbare handlinger uten at noen etterforskes og siktes på grunnlag av sin befatning med dette utbyttet.

## 5.3 Forslaget § 67A som alternativ til sivilrettslig inndragning

Det følger av utredningen punkt 5.6 at innføringen av ny § 67 A og de foreslåtte endringene i § 72 og § 74 at straffelovrådet mener "langt på vei vil kunne fylle de samme formålene som en ordning med sivilrettslig inndragning".

Økokrim er ikke enig i dette, særlig fordi beviskravet etter forslaget er "sterk sannsynlighetsovervekt" er for strengt. Det er for øvrig uklart for oss hva slags bevisterskel straffelovrådet her legger til grunn. Det kan i alle fall ikke være lavere enn klar sannsynlighetsovervekt, og utfra eksempelet som brukes som illustrasjon ser det ut til å ligge enda høyere. At det ved sivilrettslig inndragning opereres med *alminnelig sannsynlighetsovervekt* som beviskrav er en av de absolutt viktigste trekkene ved ordningen.



## 5.4 Konklusjon

Selv om en lovfesting av beviskravet straffeloven § 67 til klar sannsynlighetsovervekt vil kunne bidra til mer effektiv utbytteinndragning, vil ikke dette være et fullgodt alternativ til administrativ inndragning av sannsynlig utbytte. ØKOKRIM mener derfor at administrativ inndragning fortsatt bør vurderes innført. Som et eksempel på hvordan en bestemmelse om slik inndragning vil kunne se ut, vises det til Ruis *utkast til lov om sivilrettslig inndragning rettet direkte mot formuesgoder § 6*, samt Økokrims høringsuttalelse av 15. februar 2017.

En ordning med administrativ inndragning vil antagelig også kreve endringer i prosesslovgivningen. En nøyer seg her med å vise til Ruis utredning, men tilføyer at etterforskning av rene inndragningssaker etter Økokrims syn fortsatt bør ligge hos politiet og bygge på eksisterende fagmiljø.

## 6 Forslaget om en ny inndragningsenhet ved Økokrim.

Med utgangspunkt i Faggruppen for finansiell sporskrings tidligere uttalelser og etableringen av en nasjonal kompetansesenterfunksjon for inndragning i Økokrim som del av Økokrims handlingsplan som fagforvalter på området økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, støtter vi straffelovrådets forslag i punkt 13.4.2 om at behovet for en slik enhet utredes.

På vegne av Økokrim statsadvokatembeter,

Inge Svae-Grotli  
*kst ass Økokrim-sjef*

Joakim Ziesler Berge  
*statsadvokat*

*Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur*